

NA: NAMBARI:

HULE: TAREHE:

SAHIHI:

02/2
ISWAHILI
UGHA
ARATASI YA PILI
ULAI / AGOSTI 2016
MUDA: SAA 2 ½

JARIBIO LA MTHANI WA MWAKA – 2016

KIDATO CHA 3

CHETI CHA KU HITIMU KISOMO CHA SEKONDARI

KISWAHILI

LUGHA

KARATASI YA PILI

MUDA: 2 ½

IAAGIZO

Andika jina lako na nambari katika nafasi ulizoachiwa hapo juu.

Tia sahihi yako kisha uandike tarehe ya mthani katika nafasi ulizoachiwa hapo juu.

Jibu maswali yote.

Majibu yote yaandikwe katika nafasi zilizoachiwa katika kijitabu hiki cha maswali.

Karatasi hii ina kurasa 8 zilizopigwa chapa.

Watahiniwa ni lazima wahakikishe kwamba kurasa zote za karatasi hii zimepigwa chapa sawasawa na kuwa maswali yote yamo.

KWA MATUMIZI YA MTHANI PEKEE.

Swali	Upeo	Alama
1	15	
	15	
3	40	
4	10	
JUMLA	80	

1. UFAHAMU (ALAMA 15)

Soma taarifa ifuatayo kisha ujibu maswali.

Mwanamke wa kisasa anazaliwa na kukulia katika mazingira yaliyobadilika mno. Atazamia yake maishani ni tofauti na yale ya wanawake walioishi mapote mawili yaliyopita: wanawake makamu ya nyanyake na mamake mkuu.

Yeye hutarajia kuzaliwa, kukua, kuolewa, kuwa mke wa bwana, kumzalia watoto na daima dawamu kuwa 'mwendani wa jikoni' akawapikia watoto na bwanake chakula; na akitoka jikoni aelekee shambani kulima, kichakani kuchanja kuni, mtoni kufua nguo na kuteka maji ya kutumia nyumbani. Mwanamke wa kisasa huandamana na mwanamume. Akanyagapo mume naye papo huutia wayo wake.

Mwanamke wa kisasa huenda shule na kujifunza yote yafunzwayo huko. Hushindana na wanawake kwa wanaume na kuibuka mshindi si mara haba. Huibuka mshindi katika masomo ya lugha, Historia, Jiografia, Hesabu, Sayansi na mengineyo, sawa na mwanamume.

Mwanamke wa kisasa hutaka kufanya kazi za kibega, akazifanya, akataka kuwa mwalimu akawa. Akataka kuwa daktari, akafanikiwa. Almuradi, siku hizi mwanamke hufanya kazi yoyote ile afanyayo mwanamume. Kuna wanawake marubani wa ndege, masonara, waashi, wahandisi, madereva wa magari, mawakili mahakimu, mawaziri wakuu na hata marais wa nchi. Hakuna kazi isiyofanywa na mwanamke siku hizi.

Mwanamke wa kisasa hateswi akafyata ulimi. Anapohiniwa yeye hupigania haki yake kwa dhati na hamasa. Katu hakubali 'mahali pake' katika jamii alipotengewa na wanaume wenye wawazo ya kihafidhina yaliyopitwa na wakati,

Siku hizi mwanamke huolewa tu wakati amepata kazi ya kumwezesha kujikimu maishani au pale anapokuwa na hakika kwamba biashara yake iwapo ni mfanyi biashara imepiga hatua ya kutomrudisha ukatani.

Mwanamke wa kisasa haamuliwi katika jambo lolote, bali hufanya maamuzi yake mwenyewe. Kwa upande mwingine, mwanamume wa 'kisasa', ambaye bado amefungwa pingu na taasubi za kiume, hapendezwi na mwanamke huyu. Huuma kidole akatamani ya kale, lakini wapil! Analazimika kumkubali mwanamke huyu kama mshiriki sawa maishani, na kuishi naye, apende asipende. Shingo upande analazimika kukubali kwamba mabadiliko haya sio mithili ya kiwingu kipitacho, bali ni ya aushi.

Maswali

- (a) (ii) Msemo 'mwendani wa jikoni' unadhihirisha hali gani ya mwanamke katika jamii?

(alama 1)

.....

.....

- (ii) Thibitisha hali uliyotaja hapo juu kwa kutoa hoja nne.

(alama 2)

.....

.....

.....

- (b) Mwandishi ana maana gani anaposema 'akanyagapo mume naye papo huutia wayo wake'?

(alama 1)

.....

.....

(c) Tofautisha mwanamke wa kiasili na wa kisasa ukizingatia maswala ya ndoa na elimu.

(alama 4)

.....

.....

.....

.....

(d) Eleza hoja sita zinazoonyesha kuwa wanaume wana 'mawazo ya kihafidhina' dhidi ya mwanamke.

(alama 3)

.....

.....

.....

.....

(e) Fafanua athari zinazotokana na mabadiliko ya mwanamke wa kisasa katika jamii kulingana na mwandishi.

(alama 2)

.....

.....

(f) Eleza maana ya maneno yafuatayo kama yalivyotumika katika makala taarifa. (alama 2)

- (i) Ukatani:
- (ii) Aushi:

2. UFUPISHO: (ALAMA 15)

Soma kifungu kifuatacho kisha ujibu maswali yanayofuata.

Katika karne hii ya kesho, urafiki ni ngome kuu duniani ambayo huhifadhi maslahi ya kila rafiki. Rafiki mwema humpenda mwenzake si kwa sababu ni tajiri ama ana cheo kikuu nchini. Rafiki mwadilifu huridhika na hali aliyonayo rafikiye; akiwa ni tajiri au ni maskini, ana cheo, hana. Rafiki mwema huwa mwadilifu wakati wowote. Wakati wa neema hushirikiana na rafikiye katika furaha na wakati wa shida hushirikiana naye katika huzuni na taabu zote zinazomkabili.

Sahibu mwema hutoa alijhonacho kumkomboa rafiki yake, huwa radhi kabisa kufilisika kwa ajili yake. Mahali pa finyo hujasiri kuingia ili kumkomboa rafikiye, hushughulika zaidi kuliko wana ndugu wa toka nitoke. Kwa vyovyote hula naye tamu na chungu pamoja, mkono kwa mkono katika maisha yao yote hadi mmoja wao akaitoka dunia. Urafiki wa namna hii ndio ulelele Baraka ya Mungu, kuwashukia viumbe hao kama umande wa asubuhi.

Urafiki ni lazima sana katika maisha ya wanadamu. Urafiki ni mfano wa mishiya ipitishayo damu mwilini ili kurutubisha kila sehemu ya mwili. Ingawa ni bora kuwa na marafiki wengi lakini kila marafiki wanapozidi, ni hatari ya kuangukia kwenye marafiki wadanganyifu hasidi. Pasi na shaka, ni heri maadui kuliko marafiki wadanganyifu. Hivyo basi, tukiwa na rafiki walio kinyume cha wema na upole wa kulinda haki za wanadamu na wasiomcha Mungu ni lazima tuwaepuke. Ingawa na hivyo, vile vile sheria inatukataza tasisikilize au kujali ubaya wa mtu yeyote pasipo kuhakikisha. Huenda ikawa ni

(b) Fupisha mambo muhimu kama yalivyoielezwa na mwandishi katika aya ya mwisho. Tumia maneno kati ya 60 – 65. (alama 8, 1 ya mtiririko)

Matayarisho

Jibu

ATUMIZI YA LUGHA

a) (i) Tofautisha kati ya shadda na kiimbo .

(alama 2)

(ii) Tunga sentensi mbili kudhihirisha viimbo tofauti.

(alama 2)

b) Eleza matumizi manne ya kikomo.

(alama 4)

(c) Ainisha vitenzi katika sentensi ifuatayo :

(alama 2)

Amekwenda kucheza kandanda.

(d) Tunga sentensi yenye muundo ufutao :

(alama 1)

W + T

(e) Andika kwa ukubwa wingi :

(alama 1)

Mtu yule alicheza ngoma.

(f) Yakinisha sentensi ifuatayo :

(alama 1)

Asiyesikia la mkuu huvunjia guu.

(g) Bainisha sentensi ifuatayo.

(alama 4)

Rais Obama alizuru Kenya mwaka huu akapongezwa sana.

(h) Tunga sentensi mbili kuonyesha matumizi ya kivumisha cha – a – unganifu .

(alama 2)

(i) Tumia nomino ifuatayo kama kivumishi katika sentensi. (alama 1)
Kijana.

(j) Andika kisawe cha rafiki. (alama 1)

(k) Kanusha : Huzuni alivaa nguo safi. (alama 1)

(l) Tofautisha kati ya sauti ghuna na sauti sighuna. (alama 2)

(m) Tunga sentensi mbili kuonyesha maana mbili ya maneno yafuatayo. (alama 2)

(i) ota

(ii) paa

(n) Ainisha mofimu. (alama 2)

(o) Andika katika kauli zilizopigwa mabanoni. (alama 2)

- La (Tendwa)

- Chota (Tendesha)

(p) Toa maana mbili ya sentensi ifuatayo. (alama 2)

Yakobo alimpigia Suleimani mpira.

(q) Huku ukitoa mifano, taja aina mbili za Nomino. (alama 4)

(r) Sahihisha sentensi hii kwa njia tatu.

(alama 3)

Mahali ambapo kulichafuka ni mwa Mwangi.

(s) Taja ngeli ya Nomino hii.

(alama 1)

ISIMU JAMII (ALAMA 10)

(a) Taja sajili nne tofauti.

(alama 4)

(b) Fafanua sababu zozote tatu zinazopelekea mabadiliko ya sajili katika jamii.

(alama 6)